EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 17. 12. 2019
COM(2019) 633 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE A EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU

o vykonávaní smernice Rady 2006/117/Euratom o dozore a kontrole pri preprave rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva zo strany členských štátov Tretia správa

{SWD(2019) 437 final}

Obsah

1. Úvod 2

1.1. Kontext 3

2. Právny rámec a jeho vykonávanie 3

2.1. Všeobecné zásady týkajúce sa dozoru a kontroly pri preprave 4

2.2. Vykonávanie smernice 6

2.3. Stanovisko poradného výboru 6

2.4. Príslušné orgány 7

3. Zistenia a trendy 7

3.1. Štatistika (2015 – 2017) 9

4. Nadväznosť na predchádzajúce vykazované obdobie 12

5. Závery 12

1. ÚVOD

Všetky členské štáty transponovali smernicu Rady 2006/117/Euratom[1] (ďalej len „smernica“) o dozore a kontrole pri preprave rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva v roku 2013. Členské štáty mali Komisii do 25. decembra 2017 zaslať správy[2] o vykonávaní smernice. Komisia musí na základe týchto správ vypracovať súhrnnú správu pre Európsky parlament, Radu a Európsky hospodársky a sociálny výbor[3], pričom osobitnú pozornosť treba venovať spätnej preprave[4] súvisiacej s nepovolenou prepravou a nedeklarovaným rádioaktívnym odpadom.

Smernicou sa ustanovuje systém Spoločenstva na dozor nad cezhraničnou prepravou rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva a na jej kontrolu s cieľom zaručiť primeranú ochranu obyvateľstva. Týmto systémom sa zabezpečuje, aby príslušné členské štáty boli informované o preprave rádioaktívneho odpadu a vyhoretého paliva na alebo cez ich územie, pričom sú povinné udeliť súhlas s prepravou alebo ju odôvodnene zamietnuť.

Všetky členské štáty predložili svoju tretiu národnú správu za roky 2015 – 2017[5], pričom Chorvátsko podávalo správu druhýkrát[6].

Komisia vypracovala súčasnú správu na základe týchto národných správ a s prihliadnutím na stanovisko poradného výboru[7]. Táto správa nadväzuje na druhú správu[8] Komisie za obdobie 2012 – 2014.

Správa poskytuje prehľad o preprave vyhoretého jadrového paliva a rádioaktívneho odpadu v Spoločenstve; o najnovších trendoch a výzvach v oblasti dovozu, vývozu a tranzitu vyhoretého jadrového paliva a rádioaktívneho odpadu, o oznámených odmietnutiach prepravy a neuskutočnenej preprave, ako aj o navrhovaných opatreniach.

---

1 Smernica Rady 2006/117/Euratom z 20. novembra 2006 o dozore a kontrole pri preprave rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva, Ú. v. EÚ L 337, 5.12.2006, s. 21 – 32.

2 Podľa článku 20 ods. 1 smernice zašlú členské štáty Komisii do 25. decembra 2011 a potom každé tri roky správy o vykonávaní tejto smernice.

3 Podľa článku 20 ods. 2 smernice vypracuje Komisia v súlade s postupom ustanoveným v článku 21 smernice súhrnnú správu.

4 Podľa článku 4 smernice.

5 Presnejšie povedané, tretie správy sa týkajú obdobia od 26. 12. 2014 do roku 25. 12. 2017 (povolenia).

6 Chorvátsko vstúpilo do EÚ 1. júla 2013.

7 Poradný výbor bol zriadený v roku 2007 na základe požiadavky uvedenej v článku 21 smernice.

8 Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o vykonávaní smernice Rady 2006/117/Euratom o dozore a kontrole pri preprave rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva zo strany členských štátov, COM(2018) 6 final, 19.1.2018 a SWD(2018) 4 final.

K správe je pripojený pracovný dokument útvarov Komisie SWD(2019) 437 vrátane podrobných údajov a informácií, z ktorých vychádzajú závery správy.

1.1. Kontext

Všetky členské štáty v EÚ vytvárajú rádioaktívny odpad, ktorý vzniká v rôznych zariadeniach (napr. jadrové elektrárne, výskumné reaktory) a pri rôznych činnostiach, ako je napríklad používanie rádioizotopových prístrojov v medicíne, priemysle, poľnohospodárstve, vo výskume a vzdelávaní. Rádioaktívny odpad je vymedzený ako rádioaktívny materiál v plynnom, kvapalnom alebo pevnom skupenstve, ktorý krajina pôvodu ani krajina určenia, ani fyzická alebo právnická osoba, ktorej rozhodnutie tieto krajiny akceptujú, nezamýšľajú ďalej používať a ktorý kontroluje dozorný orgán ako rádioaktívny odpad na základe legislatívneho a regulačného rámca krajiny pôvodu a krajiny určenia.

Prevádzka jadrových elektrární a výskumných reaktorov takisto generuje vyhoreté palivo, t. j. jadrové palivo, ktoré bolo ožiarené v aktívnej zóne reaktora a bolo odtiaľ natrvalo vyvezené. Môže sa uchovávať ako zdroj, pod podmienkou prepracovania, alebo sa vyradiť ako rádioaktívny odpad na konečné uloženie, pričom sa nepredpokladá žiadne ďalšie použitie.

Vytvorené vyhoreté palivo a rádioaktívny odpad sa pred prípadným spracovaním (prepracovaním) a uložením skladuje. K pohybu takéhoto materiálu, ktorý sa tiež ako preprava, dochádza vo väčšine členských štátov bez ohľadu na rozsah ich jadrových programov. Vyhoreté palivo a rádioaktívny odpad sa z miest, na ktorých tieto materiály vznikli alebo sa s nimi nakladalo, prepravujú hlavne cestnou, železničnou alebo námornou dopravou a v obmedzených prípadoch leteckou dopravou.

Dovoz, vývoz a tranzit rádioaktívneho odpadu a vyhoretého paliva cez členský štát (členské štáty) sú v EÚ bežnou praxou.

2. PRÁVNY RÁMEC A JEHO VYKONÁVANIE

Bezpečné a zodpovedné nakladanie s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom vrátane bezpečnej prepravy týchto materiálov na území členských štátov a mimo nich je právnou požiadavkou vyplývajúcou z medzinárodného práva aj práva EÚ.

Na medzinárodnej úrovni predstavuje hlavný právny základ Spoločný dohovor o bezpečnosti nakladania s vyhoretým jadrovým palivom a o bezpečnosti nakladania s rádioaktívnym odpadom (ďalej len „spoločný dohovor“)[9]. V spoločnom dohovore sa

[9] Spoločný Dohovor nadobudol účinnosť 18. júna 2001. Vzťahuje sa na vyhoreté jadrové palivo a rádioaktívny odpad, ktoré vzniknú v civilných jadrových reaktoroch a zariadeniach, a na rádioaktívny odpad z vojenských alebo obranných programov, ak a keď sa takéto materiály natrvalo presúvajú do výlučne civilných programov a v rámci nich sa s nimi nakladá, alebo ak ich zmluvná strana na účel spoločného dohovoru deklaruje ako vyhoreté palivo či rádioaktívny

okrem iného stanovujú povinnosti zmluvných strán súvisiace s bezpečnosťou cezhraničných pohybov vyhoretého jadrového paliva a rádioaktívneho odpadu (dovoz, vývoz a tranzit). Vyžaduje sa v ňom, aby každá zmluvná strana, ktorá sa podieľa na cezhraničných pohyboch, prijala primerané opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa taký pohyb vykonával spôsobom, ktorý je v súlade s ustanoveniami dohovoru a s príslušnými záväznými medzinárodnými predpismi. Všetkých 28 členských štátov EÚ je zmluvnými stranami tohto spoločného dohovoru[10], čo dokazuje ich záväzok zabezpečiť vysokú úroveň bezpečnosti vyhoretého jadrového paliva a rádioaktívneho odpadu od jeho vzniku až po jeho uloženie.

Na úrovni EÚ je celkovým cieľom smernice zvýšiť ochranu pred nebezpečenstvami vznikajúcimi v dôsledku ožiarenia ionizujúcim žiarením, a to prostredníctvom dozoru a kontroly pri preprave vyhoretého jadrového paliva a rádioaktívneho odpadu. Okrem toho sa v smernici Rady 2013/59/Euratom o základných bezpečnostných normách[11] vymedzujú harmonizované kritériá na uvoľnenie a všeobecné úrovne pre uvoľnenie materiálu spod regulačnej kontroly, pričom rozsah pôsobnosti základných bezpečnostných noriem sa vzťahuje aj na ľudské činnosti, ktoré zahŕňajú prítomnosť prírodných zdrojov žiarenia vrátane spracovania prírodných rádioaktívnych materiálov (NORM). Účinky smernice Rady 2013/59/Euratom, pokiaľ ide o vykonávanie dozoru nad cezhraničnou prepravou a jej kontrolu, by mala Komisia sledovať v ďalšom vykazovanom období.

V rozsahu pôsobnosti tohto súhrnného rámca jadrovej a radiačnej bezpečnosti v EÚ sa v smernici osobitne rieši regulačné povoľovanie a procesné aspekty cezhraničnej prepravy rádioaktívneho odpadu a vyhoretého paliva, ktoré vznikli v rámci civilných zariadení a činností. Smernica sa uplatňuje vždy, keď:

- je krajinou pôvodu alebo krajinou určenia, alebo krajinou tranzitu vyhoretého paliva alebo rádioaktívneho odpadu členský štát EÚ,
- množstvo a koncentrácia vyhoretého paliva alebo rádioaktívneho odpadu určených na prepravu (označuje sa ako zásielka) presahujú úrovne stanovené v smernici Rady 2013/59/Euratom.

---

odpad. Dohovor sa tiež uplatňuje na plánované a kontrolované uvoľnenia kvapalných alebo plynných rádioaktívnych materiálov z regulovaných jadrových zariadení do životného prostredia.

[10] K 26. septembru 2016 mal tento dohovor 73 zmluvných strán (http://www.iaea.org/Publications/Documents/Conventions/jointconv_status.pdf).

[11] Smernica Rady 2013/59/Euratom z 5. decembra 2013, ktorou sa stanovujú základné bezpečnostné normy ochrany pred nebezpečenstvami vznikajúcimi v dôsledku ionizujúceho žiarenia, a ktorou sa zrušujú smernice 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom a 2003/122/Euratom, Ú. v. EÚ L 13, 17.1.2014, s. 1 – 73.

2.1. Všeobecné zásady týkajúce sa dozoru a kontroly pri preprave

Každý členský štát zostáva plne zodpovedný[12] za vymedzenie politiky nakladania s rádioaktívnym odpadom a vyhoretým palivom v rámci svojej jurisdikcie. Táto politika by mohla zahŕňať vývoz vyhoretého paliva a rádioaktívneho odpadu alebo dovoz takýchto materiálov [napr. na účely spracovania (prepracovania)] na svoje územie.

V smernici[13] sa vyžaduje, aby členské štáty používali štandardizovaný dokument na účely dozoru a kontroly pri preprave rádioaktívneho odpadu a vyhoretého paliva. V prípade prepravy takýchto materiálov do tretích krajín sú členské štáty povinné uplatniť kritériá na prepravu uvedené v článku 16 ods. 2 smernice a v platnom odporúčaní Komisie[14].

Ak sa preprava nemôže dokončiť alebo ak podmienky prepravy nie sú splnené v súlade s touto smernicou, príslušné orgány členského štátu pôvodu zabezpečia, aby sa dotknutý rádioaktívny odpad alebo vyhoreté palivo vrátili späť držiteľovi[15], pokiaľ nemožno prijať alternatívny bezpečný postup. Príslušné orgány zabezpečia, aby osoba zodpovedná za prepravu prijala v prípade potreby nápravné bezpečnostné opatrenia. V takom prípade držiteľ znáša náklady vzniknuté v prípadoch, keď sa preprava nemôže alebo nesmie dokončiť[16].

Každé odmietnutie povolenia na prepravu vyhoretého paliva a rádioaktívneho odpadu i) sa musí odôvodniť na základe kritérií stanovených v smernici; ii) nesmie byť svojvoľné; iii) musí sa zakladať na príslušnom vnútroštátnom práve, práve Spoločenstva alebo medzinárodnom práve. Rozhodnutia členských štátov týkajúce sa súhlasu alebo odmietnutia musia byť v súlade s ustanoveniami spoločného dohovoru a smernice[17], ktorými sa zakazuje vývoz rádioaktívneho odpadu alebo vyhoretého paliva do miesta určenia ležiaceho južne od 60° južnej zemepisnej šírky, do štátu, ktorý je účastníkom Dohody o partnerstve medzi členmi skupiny afrických, karibských a tichomorských štátov, alebo do tretej krajiny, ktorá nemá zdroje na bezpečné nakladanie s rádioaktívnym odpadom alebo vyhoretým palivom.

Okrem správ predkladaných Komisii každé tri roky členské štáty:

---

12 V súlade so smernicou Rady 2011/70/Euratom z 19. júla 2011, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre zodpovedné a bezpečné nakladanie s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom, Ú. v. EÚ L 199, 2.8.2011, s. 48 – 56.

13 Podľa článku 17 ods. 1 smernice.

14 Odporúčanie Komisie zo 4. decembra 2008 o kritériách pre vývoz rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva do tretích krajín [oznámené pod číslom K(2008) 7570] (2008/956/Euratom).

15 „Držiteľ“ je akákoľvek fyzická alebo právnická osoba, ktorá je pred realizáciou prepravy rádioaktívneho odpadu alebo vyhoretého paliva zodpovedná podľa platného vnútroštátneho práva za tieto materiály a zamýšľa realizovať prepravu k príjemcovi. (článok 5 bod 9 smernice).

16 Podľa článku 12 smernice.

17 Podľa článku 16 smernice.

- každý rok informujú[18] Komisiu a poradný výbor o prípadoch nepovolenia prepravy do tretej krajiny z dôvodu nevyhovujúcej administratívnej a technickej kapacity a regulačnej štruktúry na bezpečné nakladanie s vyhoretým palivom a/alebo rádioaktívnym odpadom,

- zašlú[19] Komisii kontaktné údaje príslušných orgánov a všetky informácie potrebné na rýchlu komunikáciu s týmito orgánmi.

2.2. Vykonávanie smernice

Smernicou sa v prípade každej prepravy (vrátane dovozu, vývozu a tranzitu medzi členskými štátmi a z/do krajín mimo Spoločenstva) v rozsahu pôsobnosti smernice vyžaduje použitie štandardizovaného dokumentu[20]. Tento dokument bol vypracovaný na základe rozhodnutia Komisie v roku 2008[21], zmenený v roku 2011 a dopĺňa smernicu. Štandardizovaný dokument obsahuje formuláre na tieto účely:

- žiadosť o povolenie prepravy vyhoretého paliva alebo rádioaktívneho odpadu,

- potvrdenie o prijatí žiadosti – žiadosť o doplnenie chýbajúcich informácií týkajúcich sa vyhoretého paliva a rádioaktívneho odpadu,

- súhlas dotknutých príslušných orgánov s prepravou rádioaktívneho odpadu alebo vyhoretého paliva alebo odmietnutie prepravy príslušnými orgánmi,

- povolenie prepravy vyhoretého paliva a rádioaktívneho odpadu,

- opis zásielky rádioaktívneho odpadu a zoznam balení,

- potvrdenie o prijatí rádioaktívneho odpadu a vyhoretého paliva.

Podľa národných správ väčšina členských štátov nezaznamenala pri používaní štandardizovaného dokumentu žiadne osobitné problémy. V záujme sústavného zlepšovania niektoré členské štáty navrhli, aby sa do osobitnej časti štandardizovaného dokumentu zaviedlo „identifikačné číslo prepravy“. Táto časť by umožnila ľahšie sledovanie „spiatočnej prepravy“, keď sa vyhoreté palivo a/alebo rádioaktívny odpad odoslali na spracovanie (prepracovanie) do zahraničia, a umožnili by krížové odkazy na predchádzajúce povolenia/súhlasy, čím by sa uľahčilo celkové monitorovanie.

---

18 Podľa článku 16 ods. 1 smernice.

19 Podľa článku 18.

20 Podľa článku 17.

21 Rozhodnutie Komisie z 5. marca 2008, ktorým sa ustanovuje štandardný dokument o dozore a kontrole pri preprave rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva, ako uvádza smernica Rady 2006/117/Euratom [oznámené pod číslom K(2008) 793], (2008/312/Euratom), Ú. v. EÚ L 107, 17.4.2008, s. 32 – 59.

2.3. Stanovisko poradného výboru

XI. zasadnutie poradného výboru sa konalo 8. októbra 2019 v Luxemburgu. Na XI. zasadnutí sa diskutovalo o návrhu tejto správy a sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie k nemu. Poradný výbor následne poskytol stanovisko na základe písomného postupu[22].

Počas XI. zasadnutia Komisia predstavila zmeny vo vzore na podávanie správ za každé tri roky týkajúcom sa prepravy vyhoretého paliva a rádioaktívneho odpadu. Členské štáty vo veľkej miere využívajú tento dobrovoľný vzor na podávanie správ. Útvary Komisie zrevidovali obsah a formát vzoru na podávanie správ, pričom zohľadnili zistenia Komisie počas tretieho cyklu podávania správ [opísané v oddieloch 4.4 a 4.5 pracovného dokumentu útvarov Komisie SWD(2019) 437].

2.4. Príslušné orgány

Od júla 2017 poskytli všetky členské štáty informácie o svojich príslušných orgánoch podľa článku 5 ods. 13[23] smernice. V nadväznosti na XI. zasadnutie poradného výboru poslali niektoré členské štáty aktualizované informácie [uvedené v prílohe I k sprievodnému pracovnému dokumentu útvarov Komisie SWD(2019) 437 final].

Zoznam príslušných orgánov v členských štátoch je k dispozícii na webovej stránke Komisie: https://ec.europa.eu/energy/en/topics/nuclear-energy/radiation-protection/transport-radioactive-materials.

3. ZISTENIA A TRENDY

Celkovo, a so zreteľom na predchádzajúce vykazované obdobia, bol v súčasnom vykazovanom období oznámený nižší počet povolení[24], najmä v prípade prepravy vyhoretého paliva (pozri obrázok 1). Keďže sa však každé povolenie môže vzťahovať na viac ako jednu prepravu, neznamená to nevyhnutne zníženie počtu prepráv. Ide o prvú správu, ktorá obsahuje podrobnosti o počte prepráv.

Šesť členských štátov (Cyprus, Estónsko, Grécko, Chorvátsko, Malta a Portugalsko) ešte nikdy neoznámilo povolenia prepravy na svojom území od momentu, keď sa na ne začala vzťahovať povinnosť podávať správy uvedená v smernici.

---

22 V súlade s článkom 3 ods. 5 nariadenia (EÚ) č. 182/211 a pravidlami poradného výboru (25. 1. 2017) podľa článku 21 smernice Rady 2006/117/Euratom.

23 V článku 5 ods. 13 smernice sú „príslušné orgány“ vymedzené ako „akékoľvek orgány, ktoré sú podľa práva alebo iných predpisov krajín pôvodu, tranzitu alebo určenia splnomocnené vykonávať dozor nad prepravou rádioaktívneho odpadu alebo vyhoretého jadrového paliva a jej kontrolu“.

24 Tento údaj zahŕňa okrem 139 povolení vydaných na prepravu rádioaktívneho odpadu a vyhoretého paliva aj sedem povolení vydaných na prepravu „materiálov“.

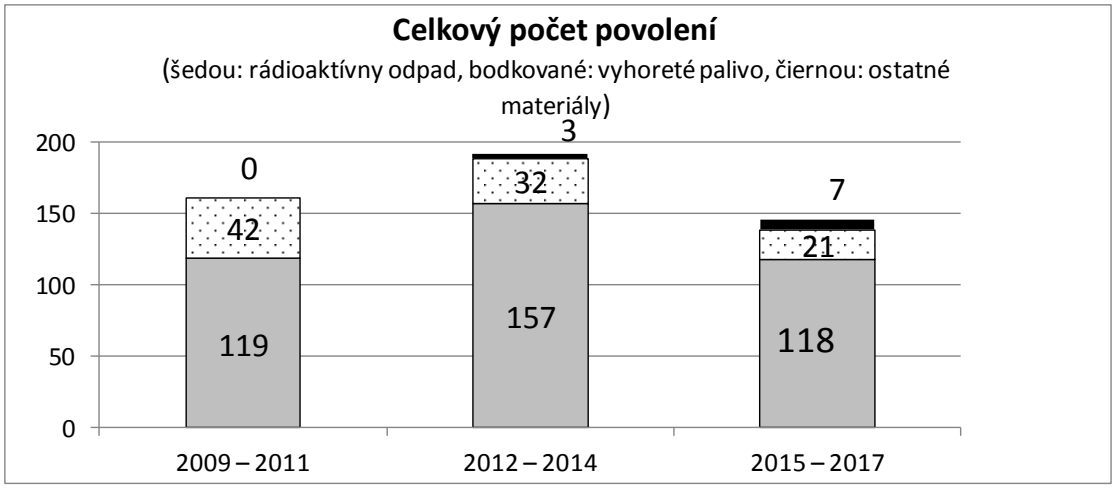

Obrázok 1. Počet povolení

Pokiaľ ide o odmietnutie udeliť súhlas, počas súčasného obdobia vykonávania boli oznámené tri prípady. Zistilo sa však, že niektoré z týchto prípadov prepravy (ktorá sa napokon nevykonala) boli oznámené krajinami, ktoré vydali súhlas:

- jeden členský štát odmietol udeliť súhlas štyrom žiadostiam týkajúcim sa tranzitu kontaminovaného kovového šrotu, keďže žiadosti sú mimo rozsahu pôsobnosti smernice, ktorá obsahuje ustanovenia týkajúce sa len rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva. Tento tranzit sa však vždy zrealizoval podľa platných miestnych právnych predpisov.
- Jeden členský štát odmietol dovážať rádioaktívny odpad z iného členského štátu na účely uloženia, pričom tvrdil, že členský štát pôvodu mal kapacitu uložiť odpad (na svojom území).

Členské štáty neoznámili Komisii žiadne problémy, na ktoré by sa mohol vzťahovať článok 4 „Spätná preprava týkajúca sa nepovolenej prepravy a nedeklarovaného rádioaktívneho odpadu“, článok 12 „Neuskutočnenie prepravy“ ani článok 16 ods. 1 písm. c) „Zakázané vývozy“. Jediný prípad spätnej prepravy deklarovaný počas tohto obdobia súvisel s nevhodnosťou určitého rádioaktívneho odpadu (zo sektora zdravotníctva) pre miesto spracovania v zahraničí. Na základe oznámených informácií sa teda na území EÚ počas vykazovaného obdobia nevykonala žiadna neoprávnená preprava.

Meškanie pri plnení povinností podávania správ sa podarilo v porovnaní s predchádzajúcim vykazovaným obdobím obmedziť. V priebehu decembra 2017 a januára 2018 predložilo svoju národnú správu[25] 24 členských štátov. Počas troch vykazovaných období sa výrazne zlepšila aj celková kvalita podávaných správ. Šesť členských štátov používa „identifikačné číslo prepravy“.

[25] Termín na predloženie národných správ bol 25. december 2017.

Komisia napriek tomu zaznamenala pri podávaní správ určité zostávajúce nezrovnalosti, ktoré boli na základe *ad hoc* žiadostí útvarov Komisie odstránené[26].

Okrem toho v predložených správach rôznych členských štátov Komisia zistila určité nezrovnalosti, pokiaľ ide napríklad o počet prepráv v rámci viacnásobných povolení alebo celkovú rádioaktivitu a maximálnu aktivitu na jedno balenie v prípade niektorých prepráv. Všetky tieto otázky boli objasnené v spolupráci s členskými štátmi.

Podrobné údaje o cezhraničných prepravách rádioaktívneho odpadu a vyhoretého paliva v EÚ počas súčasného vykazovaného obdobia sú uvedené v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie SWD(2019) 437 final.

3.1. Štatistika (2015 – 2017)[27]

V tomto oddiele sa uvádza štatistický prehľad o povoleniach a preprave, druhu prepravy, pôvode prepravovaného materiálu a účele prepravy.

Povolenia verzus skutočná preprava

Počet povolení, ktorý v období 2015 – 2017 oznámilo 14 členských štátov, je 146, čo zodpovedá 1 834 skutočne realizovaným prepravám (celkový počet prepráv). Niektoré povolenia sa týkajú niekoľkých prepráv (v priemere 12 – 13) a môžu prekročiť časové obdobie, na ktoré sa táto správa vzťahuje.

Ako vidno na obrázku 1, 86 % povolení sa týka prepravy rádioaktívneho odpadu (125 povolení, z toho 7 povolení sa týka iných materiálov[28]) a zvyšných 14 % povolení sa týka vyhoretého paliva (21 povolení).

Pokiaľ ide o skutočne realizovanú prepravu, 98 % (1 791 prepráv) pripadá na rádioaktívny odpad a 2 % (43 prepráv) na vyhoreté palivo.

Tieto povolenia sú stručne opísané ďalej podľa druhu prepravy[29], t. j. na území a mimo územia Spoločenstva. 53 zo 146 povolení zahŕňalo tranzit aspoň cez jeden tretí členský štát.

Preprava na území Spoločenstva

120 povolení (82 % z celkového počtu 146) sa týka prepravy na území Spoločenstva. Väčšina povolení na prepravu na území Spoločenstva (106) sa vzťahuje na rádioaktívny odpad, zvyšok (14) na vyhoreté palivo. Týchto 120 povolení predstavuje 1 769 prepráv, ktoré povolilo 14 členských štátov.

---

26 Ďalšie podrobnosti sú opísané v bode 4.4 dokumentu SWD(2019) 437.

27 Percentuálne hodnoty použité v tejto správe sú zaokrúhlené na najbližšie celé číslo.

28 Napríklad ožiarená oceľ na výskumné účely.

29 Podrobnejšie informácie o druhu prepravy (na území a mimo územia Spoločenstva) sú uvedené v bode 2 dokumentu SWD(2019) 437.

V porovnaní s predchádzajúcim cyklom podávania správ sa podiel povolení na prepravu na území Spoločenstva výrazne nezmenil (83 % vo vykazovanom období 2012 – 2014).

Preprava mimo územia Spoločenstva: dovoz, vývoz a tranzit cez Spoločenstvo

26 povolení (18 % všetkých povolení) sa týka povolení na prepravu mimo územia Spoločenstva. 17 sa týkalo **vývozu** do tretích krajín (12 % všetkých povolení), zatiaľ čo 8 (približne 5 % všetkých povolení) sa týkalo **dovozu** z krajín mimo EÚ. Z hľadiska skutočnej prepravy sa 2 % týkajú vývozu a 1 % dovozu. V prípade tranzitu cez Spoločenstvo bolo oznámené jediné povolenie.

Pokiaľ ide o **dovoz** rádioaktívneho odpadu z tretích krajín počas obdobia 2015 – 2017, tri členské štáty vydali päť povolení pre 14 prepráv rádioaktívneho odpadu. Tieto prípady dovozu sa týkali vrátenia rádioaktívneho odpadu po spracovaní (z USA) a konečného uloženia odpadu z nejadrového energetického priemyslu (z Bahám a Monaka). Dva členské štáty doviezli vyhoreté palivo z tretích krajín na výskumné činnosti, čo zodpovedá trom povoleniam pre 11 prepráv.

Pokiaľ ide o **vývoz** rádioaktívneho odpadu zo Spoločenstva do tretích krajín, šesť členských štátov vydalo spolu 13 povolení pre 35 prepráv. Účelom tohto vývozu nebolo nikdy konečné uloženie na území tretej krajiny, išlo skôr o výskum, úpravu a vrátenie po úprave/prepracovaní. Tri členské štáty vydali celkovo štyri povolenia pre štyri prepravy určené na vývoz vyhoretého paliva do tretej krajiny. Účelom tohto vývozu bolo prepracovanie, výskum a konverzia z vysokého na nízke obohatenie.

Počas rokov 2015 – 2017 bol z tretej krajiny povolený jediný **tranzit**.

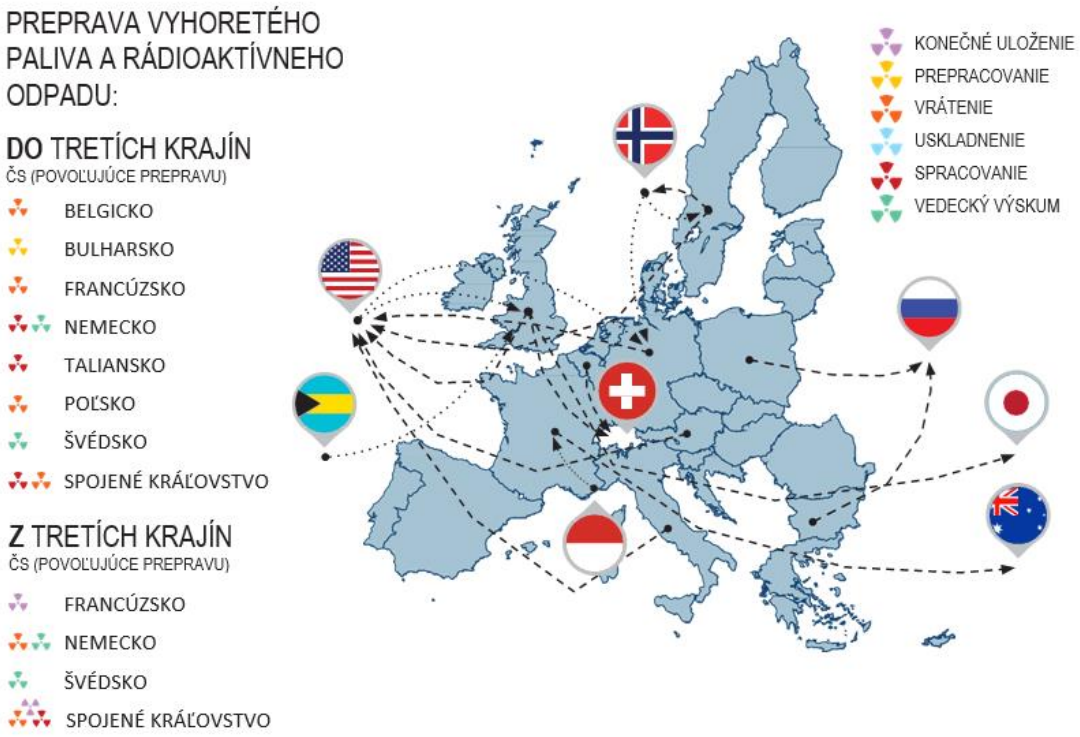

Obrázok 2. Preprava mimo územia Spoločenstva v období 2015 – 2017[30]

Spôsob prepravy

Preprava zahŕňa veľmi často námornú dopravu, ide približne o 56 % (81 povolení), zatiaľ čo 40 % (59 povolení) prebieha len cestnou/železničnou dopravou (t. j. nezahŕňa námornú alebo leteckú dopravu). Iba 4 % povolení (6 povolení) zahŕňalo leteckú dopravu.

Pôvod materiálov, ktoré sa majú prepraviť

Zo štatistík vyplýva, že približne 75 % povolení (110 povolení) sa týka rádioaktívneho odpadu pochádzajúceho z jadrového priemyslu a vyhoretého paliva, 12 % sa týka výskumných činností, 3 % pochádza z odvetvia zdravotníctva a zvyšok z iných odvetví.

Pri posudzovaní skutočného počtu prepráv však podiel prepráv týkajúcich sa nejadrového priemyslu – vrátane lekárskych a výskumných činností – dosahuje 43 %.

Účel prepravy

Preprava súvisí najmä so spracovaním rádioaktívneho odpadu (ako je spracovanie na redukciu objemu alebo úprava). To sa vzťahuje na 42 povolení na prepravu do

[30] Vývoz z Poľska sa týka vrátenia vyhoretého paliva z výskumného reaktora.

spracovateľských zariadení (približne 29 % celkového počtu povolení) a 48 povolení na ich vrátenie po spracovaní (33 % povolení).

Prepracovanie vyhoretého paliva (5 povolení) a vrátenie rádioaktívneho odpadu z neho po prepracovaní (7 povolení) zodpovedá 8 % celkového počtu povolení.

4. NADVÄZNOSŤ NA PREDCHÁDZAJÚCE VYKAZOVANÉ OBDOBIE

V druhej správe Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru o vykonávaní smernice sa poukázalo na dva problémy, ktoré počas prvého vykazovaného obdobia uviedli členské štáty: neexistujúca harmonizácia uvoľňovacích úrovní pre rádioaktívny odpad v EÚ a nejasné pravidlá pre odpad obsahujúci prírodné rádioaktívne materiály (NORM), ktorý nepochádza z „povolených činností“. Tieto dva problémy sa riešili v rámci štúdie „Komplexné preskúmanie a analýza situácie v oblasti prepravy jadrových materiálov“, ktorú financovala Komisia[31]. V štúdii vypracovanej na základe dotazníka zaslaného príslušným orgánom členských štátov a iným zainteresovaným stranám v oblasti prepravy a na základe rokovania počas záverečného seminára sa dospelo k týmto predbežným záverom:

- neexistujúca harmonizácia uvoľňovacích úrovní pre rádioaktívny odpad v EÚ neovplyvnila vykonávanie smernice. Smernica Rady 2013/59/Euratom o základných bezpečnostných normách rieši neexistenciu právnych ustanovení týkajúcich materiálov NORM, ktoré nepochádzajú z povolených činností. Ako sa poukázalo v predchádzajúcich správach[8], z právneho hľadiska všetok odpad obsahujúci NORM, ktorý si vyžaduje regulačnú kontrolu a je klasifikovaný ako rádioaktívny odpad[32], patrí do rozsahu pôsobnosti smernice.

Zmena štandardizovaného dokumentu sa v tomto vykazovanom období nezohľadnila. V nasledujúcom vykazovanom období však Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi s cieľom zlepšiť harmonizáciu štandardizovaného dokumentu s požiadavkami vzoru na podávanie správ.

5. ZÁVERY

Vykonávanie smernice zabezpečuje, aby sa všetky cezhraničné pohyby rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva v rámci Spoločenstva uskutočňovali len s predchádzajúcim informovaným súhlasom príslušných orgánov všetkých zúčastnených členských štátov (vrátane tranzitných krajín) prostredníctvom použitia štandardizovaného dokumentu. Všetky členské štáty pravidelne zasielajú Komisii informácie týkajúce sa každej povolenej prepravy v rámci vymedzeného

[31] ENER/2017/NUCL/SI2.751899.

[32] „Rádioaktívny odpad“ je rádioaktívny materiál v plynnom, kvapalnom alebo pevnom skupenstve, ktorý krajina pôvodu ani krajina určenia, ani fyzická alebo právnická osoba, ktorej rozhodnutie tieto krajiny akceptujú, nezamýšľajú ďalej používať a ktorý kontroluje dozorný orgán ako rádioaktívny odpad na základe legislatívneho a regulačného rámca krajiny pôvodu a krajiny určenia (článok 5 bod 1 smernice).

vykazovaného obdobia (tri roky). Tým je zaručený dozor nad prepravou rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva v celom Spoločenstve a jej kontrola. Na tento účel sa dôrazne odporúča použiť poskytnutý „vzor na podávanie správ“, hoci nie je povinný, pretože umožňuje jednoduché vyhľadávanie údajov a zabraňuje riziku nesprávnej interpretácie poskytnutých informácií.

Pri krížovej kontrole správ členských štátov sa zistili niektoré nezrovnalosti, najmä v dôsledku nepresnosti poskytnutých informácií. Vďaka hodnoteniu, ktoré vykonala Komisia, sa zvýšila informovanosť členských štátov týkajúca sa podávania správ o každej preprave. V tejto súvislosti bolo mimoriadne dôležité mať k dispozícii úplné súbory údajov (tabuľka časti B vzoru na podávanie správ), ktoré poskytli aj členské štáty, cez ktoré vedie tranzit/ktoré udelili súhlas. Okrem toho Komisia zistila, že členské štáty, cez ktoré vedie tranzit/ktoré udelili súhlas, neboli v prípade, keď sa preprava nakoniec neuskutočnila, vždy informované.

Členské štáty neoznámili v rámci súčasného vykazovaného obdobia žiadne prípady neuskutočnenia prepravy. Boli oznámené dve odmietnutia udeliť súhlas spolu s ich odôvodnením. Oznámený bol jeden prípad spätnej prepravy[33], ktorej dôvodom bolo, že časť rádioaktívneho odpadu nebola pre dané miesto spracovania vhodná.

V porovnaní s predchádzajúcim vykazovaným obdobím väčšina členských štátov predložila svoje národné správy včas. Štyri krajiny nepredložili svoje správy do jedného mesiaca od uplynutia lehoty; urobili tak do šiestich mesiacov od uplynutia lehoty.

Komisia celkovo dospela k záveru, že súčasný právny balík EÚ pozostávajúci zo smernice 2006/117/Euratom, smernice 2011/70/Euratom a smernice 2013/59/Euratom zaručuje v kontexte cezhraničnej prepravy vysoké bezpečnostné normy, pokiaľ ide o riziká vyplývajúce z ionizujúceho žiarenia na území EÚ. V predbežných zisteniach uvedenej štúdie[31] sa potvrdil aj predpoklad, že celková komplexná štruktúra vrátane právnych predpisov EÚ, procedúr a postupov uplatňovaných členskými štátmi, zabezpečuje bezpečný pohyb jadrového materiálu vrátane rádioaktívneho odpadu a vyhoretého jadrového paliva v rámci Spoločenstva.

Komisia riadne zohľadní zistenia uvedené v tejto správe a bude iniciovať reflexiu alebo prijatie nutných opatrení. Komisia úzko spolupracovala s členskými štátmi EÚ v snahe vylepšiť vzor na podávanie správ. Cieľom Komisie je dosiahnuť spoločnú dohodu so všetkými členskými štátmi o požadovaných informáciách, ktoré sa majú poskytnúť na uľahčenie dozoru a kontroly prepravy rádioaktívneho odpadu a vyhoretého paliva v nadchádzajúcom vykazovanom období (2018 – 2020).]

[33] Netýkalo sa to nepovolenej prepravy.